

Sygn. akt I C 1299/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2022 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie

następującym :

Przewodnicząca	Sędzia Ewa Tomczyk
Protokolant	sekr. sąd. Dorota Piątek

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2022 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniej M. H. (1) reprezentowanej przez przedstawicieli ustawowych M. H. (2) i T. H.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie w kwocie 278.900 zł

- zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. H. (1) kwotę 129.000,00 (sto dwadzieścia dziewięć tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2019 r. do dnia zapłaty;
- oddala powództwo w pozostałej części;
- zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. H. (1) kwotę 2.763,00 (dwa tysiące siedemset sześćdziesiąt trzy) złote tytułem zwrotu kosztów procesu;
- nakazuje pobrać od powódki M. H. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 73,40 (siedemdziesiąt trzy 40/100) złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych w zakresie wydatków i nie obciąża jej nieuiszczoną opłatą sądową od oddalonej części powództwa;
- nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa —Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 5.886,00 (pięć tysięcy osiemset osiemdziesiąt sześć) złotych tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa oraz kwotę 86,16 (osiemdziesiąt sześć 16/100) złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych w zakresie wydatków.

Sygn. akt I C 1299/21

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27.08.2021 roku małoletnia powódka M. H. (1) działająca przez przedstawicieli ustawowych rodziców M. H. (2) i T. H. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. kwoty 278.900,00 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie obliczonymi w następujący sposób:

- od kwoty 200.000,00 zł od dnia 11.03.2019r. do dnia 23.07.2019 r.

- od kwoty 189.450,00 zł od dnia 24.07.2019r. do dnia 12.12.2019 r.

- od kwoty 178.900,00 zł od dnia 13.12.2019 r. do daty zapłaty,

- od kwoty 100.000,00 zł od dnia 17.08.2021 r. do daty zapłaty,

oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż roszczenia zgłoszone pozwem są dochodzone w związku z śmiercią w dniu 13 grudnia 2016 roku A. H.- siostry powódki.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego (...) SA w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu wg norm przepisanych. Pozwany wskazał, że powódka w żaden sposób nie udowadnia podstaw do żądania zadośćuczynienia i odszkodowania w kwocie większej niż już dotychczas przyznana na jej rzecz w trakcie postępowania likwidacyjnego zadośćuczynienie w łącznej kwocie 21.100 zł, która w jego ocenie całkowicie odpowiada skutkom zdarzenia z dnia 13.12.2016 roku, przedstawia ekonomicznie odczuwalną wartość oraz jest utrzymana w granicach odpowiadających aktualnym warunkom życiowym społeczeństwa.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 grudnia 2016 r. w miejscowości G. miał miejsce wypadek komunikacyjny spowodowany przez kierującego m. (...) o nr rej. (...), w wyniku którego śmierć poniosła A. H. - siostra powódki.

Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim prawomocnym wyrokiem z dnia 15 maja 2018r. sygn. akt VII K 273/17 uznał A. P. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu polegającego na tym, że w dniu 13 grudnia 2016 r. w miejscowości G. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując pojazdem marki M. (...) i poruszając się lewym pasem jezdni drogi (...) w kierunku Ł. nie zachował należytej ostrożności zbliżając się do oznakowanego przejścia dla pieszych z nadmierną prędkością nie mniejszą niż 95 km/h w miejscu gdzie obowiązuje administracyjne ograniczenie prędkości do 70 km/h i w sposób nienależyty obserwował przedpole jazdy, wskutek czego nieumyślnie spowodował wypadek, w przebiegu którego potrafił przechodzącą przez jezdnię na oznakowanym przejściu dla pieszych ze strony prawej na lewą patrząc w kierunku jazdy pieszą A. H. nie podejmując przy tym żadnych manewrów obronnych skutkiem czego A. H. doznała rozległych wielonarządowych obrażeń skutkujących jej zgonem, tj. przestępstwa z art. 177 § 2 kodeksu karnego.

(dowód: wyrok z uzasadnieniem - w aktach sądowych sygn. akt:VII K 273/17)

Posiadacz pojazdu, którym kierował sprawca zdarzenia w dacie wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej z pozwanym Towarzystwem (...) - numer polisy: (...).

(okoliczność niesporna)

Pismem z dnia 23 stycznia 2019 r., doręczonym pozwanemu w dniu 07 lutego 2019 r. powódka, w imieniu której działała matka M. H. (2) w związku ze śmiercią osoby bliskiej zażądała zadośćuczynienia w kwocie 200.000,00 zł.

(dowód: pismo powódki z dnia 23.01.2019 r. -k.22-24 verte z dowodem doręczenia -k.25)

Pozwany decyzją z dnia 23 lipca 2019 roku przyznał powódce tytułem zadośćuczynienia kwotę 21.100,00 zł.

(dowód: decyzja z dnia 23 lipca 2019 -k. 26-27, pismo pozwanego z dnia 12 grudnia 2019 -k.28-29, potwierdzenia wypłaty - 2 szt.-k.31 i 32)

Pismem z dnia 03 sierpnia 2021 r. powódka skierowała do pozwanego wezwanie do dobrowolnego spełnienia świadczenia - kwoty w łącznej wysokości 278.900,00 zł tytułem zadośćuczynienia zakreślając 5 - dniowy termin na dokonanie zapłaty.

Przedmiotowe pismo zostało doręczone do pozwanego w dniu 09.08.2021 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 03.08.2021 r. -k.33 i verte wraz z dowodem nadania i dowodem doręczenia-k. 34 i 35)

Zakreślony w ww. wezwaniu do zapłaty termin płatności upłynął bezskutecznie.

(okoliczność niesporna)

Pismem z dnia 18 sierpnia 2021 roku doręczonej powódce w dniu 23 sierpnia 2021 r. pozwany podtrzymał stanowisko w sprawie jak dotychczas odmawiając zapłaty dalszej kwoty zadośćuczynienia, proponując jednocześnie powódce dopłatę kwoty 9.000,00 zł pod warunkiem, że zawarcie ugody oznaczać będzie zrzeczenie się roszczeń na przyszłość.

(dowód: pismo pozwanego z dnia 18.08.2021 r.-k.36)

A. H. w chwili swej śmierci miała 15 lat, powódka poza A. nie ma więcej rodzeństwa, w dacie śmierci siostry powódka miała 7 lat. Siostry mimo różnicy wieku były ze sobą silnie związane, starsza siostra była dla powódki wzorem do naśladowania i najlepszą przyjaciółką. Po śmierci A. rodzina H. ograniczyła kontakty towarzyskie, nie uczestniczy w spotkaniach z dalszą rodziną, co czyniła za życia A.. W ocenie rodziny rodzice powódki w dalszym ciągu pozostają w żałobie.

(dowód: zeznania świadków: K. R. -k. 124 verte-125, W. W. -k. 125 i verte, J. N. -k. 125 verte, przesłuchanie przedstawicieli ustawowych powódki M. H. (2) -k. 125 verte126, T. H. – 126)

Śmierć siostry powódki spowodowała, że M. H. (1) stała się jedynym dzieckiem swoich rodziców, który obecnie całą swoją uwagę, strach i uwagę skupili wyłącznie na niej. To właśnie rodzice, kierując się bliskością szkoły od domu dokonali wyboru liceum dla córki. M. jest zawożona i przywożona ze szkoły i na zajęcia dodatkowe. Przez bardzo długi czas rodzice powódki w obawie o zdrowie i życie powódki nie wysyłali jej na kolonie czy obozy. Pierwszy raz powódka wyjechała sama w 2022 roku - na zimowisko. Wyjazd trwał 5 dni. W czasie jej pobytu poza domem, rodzice pozostawali z dzieckiem w stałym kontakcie, codziennie do córki pisali i dzwonili. Rodzice cały czas są wobec córki nadwrażliwi i nadopiekuńczy.

(dowód: zeznania świadków: J. N. -k. 125 verte, M. H. (2) -k. 125 verte126, T. H. -k. 126)

M. H. (1) jest dzieckiem zdrowym. Nie korzystała i nie korzysta z pomocy psychologicznej (tylko bezpośrednio po tragicznej śmierci A. cała rodzina otrzymała wsparcie od psychologa zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej).

(dowód: zeznania świadków: K. R. -k. 124 verte-125, J. N. -k. 125 verte, M. H. (2) -k. 125 verte126)

Śmierć A. H., która zginęła tragicznie w wypadku komunikacyjnym, do którego doszło 13 grudnia 2016 tylko doprowadziła do zerwania więzi dwojga bliskich sobie ludzi. Zmarła siostra była dla powódki znaczącą i ważną osobą, a jej śmierć dodatkowo zdestabilizowała cały system rodzinny. Rodzice powódki skupiając się na przeżywaniu żałoby po zmarłej córce i próbach radzenia sobie z cierpieniem psychicznym, z dużym prawdopodobieństwem nie byli dostępni emocjonalnie dla młodszego dziecka- powódki, nie poświęcali jej wystarczającej uwagi i nie zapewniali takiego poziomu opieki uczuciowej, który chroniłby je przed skutkami przeżywanej traumy. Powódka ze swoim bólem i cierpieniem przez długi czas pozostawała sama. Z czasem doświadczona przez rodziców tragedia- śmierć jednego z dzieci doprowadziła do obecności silnego lęku o drugą córkę. Rodzice powódki stali się wobec niej nadmiernie troskliwi, nadopiekuńczy, ograniczali powódce uczestnictwo w grupowych wyjazdach, co mogło rzutować na jej rozwój społeczny, pozbawić możliwości przeżywania z rówieśnikami pozytywnych emocji, a także ograniczać rozwój

samodzielności. i nadmiernie przewrażliwieni. Przeżycie utraty bliskiej osoby, a także postawa lękowa rodziców przyczyniły się do pojawienia się w powódki lęku i obaw o zdrowie i bezpieczeństwo rodziców.

Powódka ma obecnie 13 lat, jest uczennica VIII klasy szkoły podstawowej, mieszka z rodzicami. Dziewczynka jest silnie emocjonalnie i uczuciowo związana z rodziną- rodzicami i zamieszkująca wraz z nimi babcią. Powódka rozwija się prawidłowo, ma swoje towarzystwo rówieśnicze, w którym dobrze się czuje i funkcjonuje. Powódka ma swoje zainteresowania i pasje, dobrze się uczy, dużo czasu poświęca na naukę. Doświadczenie związane z tragiczną stratą bliskiej osoby spowodowały, że dziewczynka doświadcza niepokoju o bezpieczeństwo rodziców, zamartwia się o ich zdrowie (ojciec jest listonoszem, jeździ samochodem), obawia się utraty bliskiej jej osoby. Dziewczynka pamięta siostrę, która była jej jedynym rodzeństwem. Śmierć A. doprowadziła do okresowej dezorganizacji życia rodzinnego, powódka przez miesiąc nie chodziła do szkoły, w bezpośredni sposób doświadczyła stanu depresyjnego matki, braku zainteresowania jej osobą. Dziewczynka, aby zwrócić na siebie uwagę zachowywała się czasami w trudny do zaakceptowania przez rodziców sposób, np. zakładała ubrania siostry, uciekała z cementarza. Nawiązała także bliską relację z koleżanką, u której często spędzała weekendy. W ten sposób powódka starała się sobie radzić z silnymi negatywnymi emocjami i dystansować od atmosfery panującej w domu po śmierci A.. Przez długi czas powódka nie podejmowała z rodzicami spontanicznych rozmów na temat siostry, to jednak siostra nadal jest w sposób symboliczny obecna w jej życiu (w pokoju dziewczynki stoją zdjęcia siostry). Powódka w trakcie badania psychologicznego podała, że siostra była dla niej wzorem, pragnęła być taka jak ona, naśladowała ją w różnych sytuacjach, siostra pomagała jej w odrabianiu lekcji, uczyła jęz. angielskiego, zabierała na spacer, nauczyła jeździć na rolkach. Powódka przywoływała z przeszłości pozytywne doświadczenia związane z siostrą, ma poczucie, że siostra była zawsze bliski niej, wpierała ją i pomagała, była dla niej wzorem, dziewczynki nie rywalizowały ze sobą. Przyzwyczyła się do tego, że jest w domu sama z rodzicami i babcią, ale przypuszcza, że gdyby żyła O. w rodzinie panowałaby weselsza atmosfera. Przywołując własne przeżycia z okresu bezpośrednio po śmierci siostry pamięta, że rodzice byli wówczas smutni, ciągle płakali a ona nie rozumiejąc tego, co dzieje się w domu rodzinnym czuła się zagubiona i samotna. Tęskni za siostrą, pragnęłaby mieć poza rodzicami bliską osobę, z którą mogłaby dzielić się swoimi sprawami.

Powódka aktualnie funkcjonuje prawidłowo, zarówno w środowisku szkolnym jak i rodzinnym, nie wykazuje zaburzeń w sferze rozwoju psychospołecznego, co w istotnym stopniu jest warunkowane prawidłowością opieki rodzicielskiej, zaspakajaniem jej potrzeb podstawowych i psychicznych. Niemniej jednak w trakcie badania psychologicznego stwierdzono, że dziewczynka w nadmiarowy sposób, niecharakterystyczny dla jej etapu rozwojowego, doświadcza lęku o swoich bliskich. Z wysokim prawdopodobieństwem można wnioskować, że powódka nauczyła się tolerować dyskomfort psychiczny i radzić sobie z nim w taki sposób, że jego obecność nie wpływa w widoczny sposób na jej obecne codzienne funkcjonowanie, co jednak nie jest równoznaczne z jej dobrostanem psychicznym.

Śmierć A. H. w grudniu 2016 r. przyczyniła się do zakłócenia życia rodzinnego rodziny H. oraz zachwiania poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa małoletniej powódki. Powyższej sytuacji nie można rozpatrywać jedynie przez pryzmat reakcji depresyjnych rodziców powódki, a tym samym czynić ich odpowiedzialnymi za stan emocjonalny dziecka, jego urazujące doświadczenia, lęki, trudności odnalezienia się w nowej sytuacji. Przeżywane przez dorosłych emocje i uczucia były naturalną reakcją psychiczną na doświadczenie silnej traumy (tragiczna śmierć starszej córki), w której kontrolowanie własnych zachowań i uczuć jest nie tylko znacznie ograniczone, ale czasami wręcz niemożliwe. W ujęciu systemowym (które jest powszechne w terapii rodzin) rozumienie problemów zdrowotnych czy psychicznych jednego członka rodziny opiera się na założeniu, że rodzina nie jest prostą sumą poszczególnych osób, ale złożonym systemem, w którym zmiana jednego elementu pociąga za sobą zmiany w całym systemie. Tym samym pewnych zakłóceń w życiu rodziny nie można wyjaśniać w oparciu o proste związki przyczynowo- skutkowe, ale wyłącznie w oparciu o analizę wzajemnych interakcji pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny. W nawiązaniu do powyższego należy uznać, że śmierć A. H. spowodowała destabilizację całego systemu rodzinnego i jego okresową dysfunkcję.

Z dzisiejszej perspektywy nie sposób przewidzieć negatywnych skutków w sferze psychicznej małoletniej w przyszłości, gdyż prawidłowość jej funkcjonowania jest warunkowana mnogością czynników podmiotowych i sytuacyjnych oraz ich wzajemnymi oddziaływaniami. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że w etiologii chorób somatycznych, psychosomatycznych, zaburzeń nastroju czy innych zakłóceń w regulacji procesów psychicznych istotną rolę pełnią

tw. czynniki ryzyka. W niniejszym przypadku takim czynnikiem jest przeżycie silnego stresu w okresie dzieciństwa związane z utratą siostry, z którą małoletnia była silnie związana emocjonalnie. Powódka z chwilą śmierci siostry została pozbawiona jej obecności i czynnego uczestnictwa w codziennym życiu. Tym samym odebrana została powódce możliwość uzyskiwania w przyszłości od siostry wsparcia i pomocy w trudnych sytuacjach, do których można zaliczyć np. szeroko rozumiane niepowodzenia życiowe, stratę ważnych osób i wartości (społecznych, ekonomicznych, zdrowotnych, emocjonalnych).

(dowód opinia sądowo-psychologiczna psychologa A. R. -k. 95-97 wraz z opinia uzupełniająca-k. 117 i verte)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę odpowiedzialności strony pozwanej stanowiły przepisy art. 822 k.c. i art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (tekst jednolity - Dz. U. z 2021 r., poz. 854). Zgodnie z tym ostatnim przepisem z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

Strona pozwana nie kwestionowała swej odpowiedzialności gwarancyjnej za sprawcę szkody.

Podstawą żądania pozwu w zakresie zadośćuczynienia stanowi przepis art. 446 § 4 k.c. przyznający prawo do tego świadczenia dla najbliższego członka rodziny zmarłego za doznaną krzywdę, czyli szkodę niemajątkową. Powołany przepis ma na celu zrekompensować krzywdę spowodowaną naruszeniem prawa do życia w rodzinie i bólu spowodowanego utratą osoby najbliższej.

Użyte w art. 446 § 4 k.c. wyrażenie „odpowiednia suma” zawiera już w sobie pojęcie niemożności ścisłego ustalenia zadośćuczynienia ze względu na istotę krzywdy. Dlatego przy ustaleniu zadośćuczynienia nie stosuje się automatyzmu, a każda krzywda jest oceniana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy. Sąd orzekając w przedmiocie takiego żądania musi wziąć pod uwagę kompensacyjny charakter zadośćuczynienia i rodzaj naruszonego dobra - ciężar gatunkowy poszczególnych dóbr osobistych. Przy uwzględnianiu szkody niemajątkowej brane są pod uwagę: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia i odczuwanej pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. sygn. akt III CSK 279/10 (Lex nr 898254)). Istotna przy ocenie rozmiaru krzywdy jest również rola, jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączących pokrzywdzonych ze zmarłym, zaburzenia, do jakich doszło w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, kolejną przesłanką powinno być określenie, w jakim stopniu pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy.

O tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa. Aby więc ustalić, czy występujący o zadośćuczynienie jest najbliższym członkiem rodziny nieżyjącego sąd powinien stwierdzić, czy istniała silna i pozytywna więź emocjonalna pomiędzy dochodzącym tego roszczenia a zmarłym.

W przedmiotowej sprawie ponad jakąkolwiek wątpliwość ustalono, że powódkę łączyły ze zmarłą siostrą A. bliskie relacje i że jest ona bliskim członkiem rodziny zmarłej, a zatem jest uprawniona do zadośćuczynienia.

Nie ulega wątpliwości, że nagła i tragiczna śmierć siostry była dla powódki traumatycznym przeżyciem, bowiem łączyła ją ze zmarłą rodzinną więź bliskości. Jednocześnie skutek przedmiotowego zdarzenia zostało naruszone prawo powódki do życia w pełnej rodzinie, którą stanowili: rodzice, siostra i zamieszkująca z nimi babcia.

Wszelkie okoliczności świadczące o rozmiarze krzywdy powódki ustalone zostały w oparciu o dowody osobowe - zeznania świadków oraz obiektywny dowód jakim jest opinia biegłego psychologa. Dowody te są miarodajnym źródłem ustalenia występowania u powódki jako następstwa śmierci siostry negatywnych doznań, utraty poczucia bezpieczeństwa, zaburzenia spokoju i radości, jaka wiąże się z dzieciństwem.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że śmierć osoby bliskiej stanowi wielki wstrząs dla rodziny, a cierpienia psychiczne, jakie się z tym wiąże mogą przybierać ogromny wymiar, tym większy, im mocniejsza była więź emocjonalna łącząca zmarłego z najbliższymi. Zmarła siostra powódki była nastolatką, stanowiła dla powódki autorytet, wzór do naśladowania, była towarzyszką jej wczesnego dzieciństwa. Z upływem czasu ich więź z pewnością stawałaby się coraz dojrzałsza, mocniejsza, zażyła i spójna. Powódka miałaby wsparcie i pomoc w trudnych sytuacjach życiowych. Wskazać należy, że więzi siostrzane są najsilniejsze właśnie w okresie dzieciństwa i wczesnej młodości, słabną nieco z chwilą zakładania własnych rodzin, często wzmacniając się ponownie po dorostaniu własnych dzieci. Zatem powódka utraciła siostrę w okresie istnienia najsilniejszych z nią więzi, co działało destrukcyjnie na powódkę oraz cały system rodzinny, powodując jego destabilizację. Dalszym negatywnym skutkiem było pojawienie się nadmiernego lęku w rodzinie artykułowanego zarówno przez powódkę, jak i jej rodziców, którzy nadmiarowo zamartwiają się wzajemnie o siebie, co może rzutować negatywnie na rozwój społeczny powódki czy ograniczać rozwój samodzielności. Zatem śmierć A. całkowicie zmieniła miejsce w którym powódka dotąd szczęśliwie i bezpiecznie funkcjonowała tj. dom rodzinny. Nagle zamiast szczęścia, radości, śmiechu i ciepła powódce przyszło zmierzyć się z bólem, cierpieniem, rozpaczą, depresją matki, tęsknotą ojca, tragedią całej rodziny. To właśnie w takich warunkach powódce, jako małemu – bo 7 letniemu dziecku przyszło się dojrzewać, rozwijać i funkcjonować. Sposób funkcjonowania rodziców przeżywających tragedię po śmierci dziecka wiązał się z pewnym osamotnieniem powódki. Nie ulega wątpliwości, że żałoba u dzieci powoduje u nich podobne reakcje jak u dorosłych, jest to kryzys, na który każdy reaguje w odmienny, specyficzny dla siebie sposób.

Siostra powódki poniosła śmierć w wypadku komunikacyjnym, a zatem była to śmierć nagła i niespodziewana, tym samym wywołała ogromny wstrząs psychiczny. Z uwagi na młody wiek A.-15 lat, nikt nie spodziewał się, że tak szybko odejdzie z tego świata. Krzywda ta była tym bardziej dotkliwa, że śmierć ta nastąpiła nagle i nieoczekiwanie, w wypadku komunikacyjnym, zawinionym przez sprawcę, bez jakiegokolwiek przyczynienia się ofiary i dotknęła młodą dziewczynę, w pełni sił, która dopiero co rozpoczęła dorosłe życie.

Oceniając wg kryteriów obiektywnych krzywdę powódki stwierdzić należy, że krzywda ta po śmierci siostry jest bardzo dotkliwa z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych oraz rolę pełnioną przez zmarłą w życiu powódki. M. i A. były rodzonymi siostrami, kochały się, szanowały, łączyły ich bardzo głębokie i pozytywne relacje, były sobie bardzo bliskie. Dla powódki zmarła siostra była autorytetem, wzorem do naśladowania, przyjaciółką, jedynym rodzeństwem.

Cierpienie powódki spowodowane śmiercią siostry, której dotychczasowe życie było szczęśliwe, odbierane jest bardzo boleśnie z uwagi na poczucie krzywdy, osamotnienia i tęsknoty, braku wsparcia psychicznego i fizycznego. Tracąc ważną w życiu osobę bliską powódka doświadczyła bólu i cierpienia wynikającego z nieodwracalnej utraty możliwości obcowania z siostrą w codziennym życiu. Wiąże się to z pustką, osamotnieniem, tęsknotą, bólem oraz niepokojem związanym z przyszłością, które to uczucia mogą zostać uświadomione przez powódkę w przyszłości w większym zakresie niż obecnie.

Niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. Należy przy tym zaznaczyć, że zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy. Jedynie zatem rozmiar zadośćuczynienia może być

odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na jego umiarkowany wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonego. Przesłanka „przeciętnej stopy życiowej” społeczeństwa ma więc charakter uzupełniający i ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 września 2002 r. IV CKN 1266/00, z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, oraz z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 416/11, niepubl.).

W ocenie Sądu adekwatną kwotą z tytułu zadośćuczynienia dla powódki będzie kwota 150.000 zł. Kwota ta przedstawia pewną odczuwalną wartość ekonomiczną i pomoże wynagrodzić doznane cierpienia psychiczne. Uwzględniając wypłaconą już na rzecz powódki kwotę 21 000 zł, do zasądzenia na jej rzecz pozostawała kwota 129.000 zł, natomiast dalej idące żądanie jako wygórowane zostało oddalone.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o Ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Powtarzając za Sądem Najwyższym (por. wyrok z 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, LEX nr 848109) odsetki należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji, odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu, bowiem przewidziana w art. 445 § 1 k.c. (oraz art. 448 k.c.) możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Wysokość krzywdy, tak jak i szkody majątkowej, może się jednak zmieniać w czasie. Różna zatem w miarę upływu czasu może być też wysokość należnego zadośćuczynienia. W rezultacie, początek opóźnienia w jego zapłacie może się łączyć z różnymi datami. Jeżeli więc powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być, w świetle powyższych uwag, zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia. Jeżeli natomiast sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania. Może też zdarzyć się, że w dochodzonej przez powoda sumie, jej część może odpowiadać zadośćuczynieniu należnemu w terminie lub terminach poprzedzających dzień wyrokowania, a część - zadośćuczynieniu należnemu dopiero od dnia wyrokowania. W takim razie odsetki za opóźnienie w zapłacie co do jednej części należnego zadośćuczynienia powinny być zasądzone od terminu lub terminów poprzedzających dzień wyrokowania, a co do innej części - od dnia wyrokowania.

Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawodawcę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przewidziana w art. 446 § 4 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 243/10, LEX nr 848109).

Wezwanie z dnia 23 stycznia 2019 roku, którym powódka wzywała pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia zostało pozwanemu doręczone w dniu 7 lutego 2019 roku., to w dacie, o d której powódka domagała się odsetek upłynął już 30 – dniowy termin z art. 14 ust. 1 wskazanej wyżej ustawy.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 100 zd. 1 k.p.c. Przepis ten wyraża zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów.

Z porównania kwoty dochodzonej pozwem z kwotą zasądzoną wynika, że powódka wygrała sprawę jedynie w 46 %.

Koszty procesu po stronie powódki wyniosły 14.317 zł (w tym 3.000 zł opłata sądowa od pozwu, 500 zł – zaliczka na wynagrodzenie biegłego, 10.817 zł koszty zastępstwa procesowego z wydatkiem na opłatę skarbową od pełnomocnictwa). Przy uwzględnieniu kosztów procesu poniesionych przez stronę pozwaną w postaci kosztów zastępstwa procesowego (10.800 zł) łącznie koszty procesu wyniosły 25.117 zł, z czego pozwanego obciąża kwota 2.763 zł $\{(25.117 \text{ zł} \times 54 \%) - 10.800 \text{ zł}\}$.

Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pełnomocnika powódki o orzeczenie w zakresie kosztów procesu o odsetkach. Zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Powyższy przepis został wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469).

Jak wskazano w uzasadnieniu rządowego projektu tej ustawy odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, co oznacza, że nie jest potrzebny odrębny wniosek o ich przyznanie ani odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu; wystarczy samo rozstrzygnięcie o przyznaniu zwrotu kosztów procesu (str. 147 uzasadnienia).

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 sierpnia 2020 r., (IV CSK 218/20), wskazując, że odsetki od kosztów postępowania kasacyjnego zasądzonych na rzecz pozwanej przysługują z mocy samego prawa w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem powodowi do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ k.p.c.), dzieląc poglądy doktryny, że odsetki te - w przeciwieństwie do odsetek o których mowa w art. 98 § 1² k.p.c. - nie wymagają odrębnego zasądzenia przez Sąd i może je naliczyć w razie potrzeby komornik.

Powyższy pogląd jest akceptowany przez doktrynę (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz Andrzeja Zielińskiego, Kodeks postępowania cywilnego Komentarz Henryk Haak - w systemie Legalis).

Skoro zatem odsetki od kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, nie było wymagane odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu.

Podstawę rozstrzygnięcia o pobraniu od pozwanego kosztów nieuiszczonej opłaty sądowej w kwocie 10.900 zł (od uiszczenia której powódka została zwolniona) oraz od obu stron kwoty 159,56 zł poniesionej tymczasowo przez Skarb Państwa na wynagrodzenie biegłego (ustalonych postanowieniem z dnia 27.10.2022 r. – k. 127) stanowił przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity – Dz.U. z 2020 r., poz. 755) w zw. z art. 100 zd. 2 k.p.c. Natomiast na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd odstąpił od obciążenia powódki częścią nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, mając na uwadze odszkodowawczy charakter dochodzonych roszczenia oraz okoliczność, iż ustalenie należnego powódce zadośćuczynienia zależało od oceny Sądu.

Sędzia Ewa Tomczyk